

До: д-р Зоран Трајчевски, директор
на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги

Примено: 15.04.2016			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
10	2385	1	

Врз основа на член 28 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 184/13, 13/14, 44/14, 101/14 и 132/14), се доставува

ПИСМЕН ИЗВЕШТАЈ
ЗА ИЗВРШЕН ПРОГРАМСКИ НАДЗОР

1. Вид надзор: вонреден надзор, реализиран по претставка од Социјалдемократскиот сојуз на Македонија (бр. 03-1590/1 од 22.03.2016 г.);
2. Субјект на надзорот: телевизискиот програмски сервис на Трговското радиодифузно друштво Телевизија СИТЕЛ ДООЕЛ Скопје;
3. Период опфатен со надзорот: 2 март 2016 година, Дневник во 19 часот;
4. Датум на извршување на надзорот: 15 април 2016 година;
5. Предмет на надзорот:
 - Член 61 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (начела за вршење на радиодифузната дејност).
6. Претходно изречена мерка: нема
7. Констатации од надзорот:

Врз основа на претставка од Социјалдемократскиот сојуз на Македонија (бр. 03-1590/1 од 22.03.2016 г.) беше направена анализа на Дневникот во 19 часот емитуван на ТВ Сител на 2 март 2016 година. Поплаката конкретно се однесува на два прилога за посетата на претседателот на ВМРО ДПМНЕ Никола Груевски на општина Карпош и на прилог за одложувањето на рочиштето за случајот „Пуч“.

За првите два прилога се наведува дека „е невозможно да се разликува во кое својство настапува Груевски, имајќи во предвид дека е најавен како лидер на ВМРО-ДПМНЕ, а во текот на прилозите неговиот настап и содржината на искажаното, директно упатува на настап на премиер на Владата на РМ“. Понатаму се наведува дека вакви прилози би биле спорни и кога би се однесувале на премиерот Емил Димитриев бидејќи „се работи за предизборен период во кој активностите на Владата не смеат да се користат за предизборни цели“. СДСМ смета дека ова претставува прекршување на член 75 став 4 од Изборниот законик со кој се забранува радиодифузерите да им даваат донации на политичките партии, односно дека „Токму овозможувањето вакво бесплатно политичко рекламирање на ВМРО ДПМНЕ претставува донација од страна на ТРД Сител“.

Во врска со прилогот за „Пуч“ - се смета дека е проблематично тоа што новинарот ја пренесува атмосферата во судницата прекажувајќи коментари и довикувања од присутните без тоа да го поткрепи со тонски парчиња од споменатите цитати со што „веста за настанот ја сведува на обичен чаршииски муабет“, и ги занемарува новинарските стандарди од член 61 од ЗААВМУ. Освен ова, се забележува и дека во прилогот не се

наведува името на Никола Груевски како сведок чие присуство во судницата било предмет на дискусија меѓу Специјалното јавно обвинителство и Судот, при што се цитира дел од принципот 8 од Кодексот на новинарите на Македонија согласно кој „во судските постапки треба да се почитува принципот на пресумпција на невиност, да се известува за сите инволвираны страни во спорот и да не се сугерира пресуда.“

Со анализата на посочените три прилози е констатирано следново:

Првиот прилог (19:27:13 - 19:30:29), насловен „Груевски на средби со жителите на Карпош“, се однесува на посетата на претседателот на ВМРО ДПМНЕ Никола Груевски на општина Карпош и е жанровски вообличен како извештај. Во него е прикажано како градоначалникот на Општина Карпош Стевче Јакимовски, кој истовремено е претседател на ГРОМ, партија-коалициски партнер на ВМРО ДПМНЕ, го информира Груевски за актуелните и идните проекти за замена на фасадите на објекти во општината. Во овој контекст, Груевски ги популаризира проектите на Владата за градење куќи, спомнувајќи дека министерот за финансии Зоран Ставрески го информирал за обемните активности за нивна реализација. Потоа, во друга населба, друга личност му објаснува на Груевски за тековниот проект за издвојување на фекалната и атмосферската канализација. Прилогот има позитивна рамка и позитивен тон. Освен што контекстот на известувањето за активностите на власта најчесто е позитивен поради самиот карактер на настаните за кои се известува¹, во воведот од прилогот новинарот вели: „Реконструкција на голем број фасади на старите згради во Карпош, изградба на нова општинска зграда за администрацијата, поставување на нова атмосферска канализација. Претседателот на ВМРО ДПМНЕ Никола Груевски во посета на повеќе активни проекти и населени места во Општина Карпош. При посетата Груевски се сретна и со голем број граѓани од општината со кој разговараше за досега постигнатите проекти и мерките кои во иднина ќе се реализираат“. Прилогот завршува со: „Груевски во Карпош беше придружуван од градоначалникот Јакимовски и од првиот човек на Скопје Коце Трајановски. Нивниот заклучок беше дека сите овие проекти се од исклучително значење за подобрување на животните услови на жителите од општината.“

Во вториот прилог (19:30:29 - 19:31:53) – по жанр вест, со наслов „Ново намалување на лековите - два пати и оваа година“ водителот на вестите и новинарот најавуваат дека наскоро ќе има поевтинување на лековите, како и дека до крајот на годината ќе следува уште едно, и рекапитулираат дека во тек на четири години имало осум поевтинувања. Кон ова е придодана изјава на Никола Груевски. Во неа тој објаснува како се доаѓа до таквите поевтинувања и прави негативен осврт на состојбата со цените на лековите за време кога СДСМ бил на власт - „Тоа е уште една одлична мерка која што дава огромни резултати и покажува една сериозна разлика меѓу оваа влада предводена од ВМРО ДПМНЕ и владата предводена од СДСМ. Кога во нивно време постојано се зголемуваа цените на лековите имавме едни од најскапите лекови во Европа, што беше директно на товар на грбот на граѓаните, а истовремено беше во корист на неколку поединци блиски до тогашната власт. Сега работите одат обратно“, со што позитивно ги оценува активностите на „оваа влада предводена од ВМРО ДПМНЕ“ и негативно оние на „владата предводена од СДСМ“. Прилогот има позитивна рамка и тон за Владата предводена од ВМРО ДПМНЕ, а негативен за СДСМ.

Обврската за издвојување на партиските од државните активности лежи кај носителите на функции на власта и кај политичките партии, и доколку тоа не е така – јавноста има право за тоа да биде информирана. Забраната од член 75-б од Изборниот законик за известување во функција на нечија изборна кампања, стапува на

¹ Согласно Насоките за медиумска анализа во текот на мисиите за набљудување на изборите изработени во 2009 година од страна на Канцеларијата за демократски институции и човекови права на ОБСЕ (ОДИХР), Директоратот за човекови права и Комисијата за демократија преку правото (Венецијанска комисија) на Советот на Европа и Европската комисија (Guidelines on Media Analysis During Election Observation Missions (2009) by the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE/ODIHR) and the Venice Commission), стр. 14, достапно на: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0ahUKEwjyqamvtHJAhVEBSwKHe4kAHcQFggsMAI&url=http%3A%2F%2Fapt.sze.hu%2Fdownloadmanager%2Fdownload%2Fnohtml%2F1%2Fid%2F18970%2Fm%2F1631&u sg=AFQjCNFjaEVu0lQJ1wO1WlrE0JEM6tiyxg&cad=rja>

сила со денот на распишување на изборите. Инаку, што ќе се објави во дневно-информативните емисии на медиумите и на каков начин (во смисла на жанрот, аудиовизуелната обработка итн.) е во доменот на уредувачката политика и одговорност на медиумот, кој пак има обврска да се придржува до професионалните стандарди и да обезбеди плурализам на гледишта и ставови, кои еднакво ќе ги третира за да овозможи публиката слободно да оформи мислење за одделни настани и прашања, согласно член 61 став 1 алинеја 9 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги.

Во врска со тврдењето дека овие прилози се бесплатно политичко рекламирање и дека претставуваат донација од ТВ Сител за ВМРО ДПМНЕ, важно е да се направи следнава дистинкција. Бесплатното политичко претставување по својата природа – бесплатно - подразбира дека нема размена на финансиски средства. Донацијата може да се однесува на медиумски содржини за чие емитување се плаќа – какво што е платеното политичко рекламирање. Впрочем, забраната за донации од радиодифузерите за политичките партии, воведена со измените на Изборниот законик од ноември 2015 година, има за цел да се спречи практиката медиумите да ги користат попустите за платено политичко рекламирање како донација за политичките партии, што отвораше можност за нееднаков пристап за организаторите на изборна кампања до платеното политичко рекламирање. Известувањето во вестите не е дел од комерцијалното работење на радиодифузерите – односно за него не смее да се плаќа, па оттаму, не може да се смета за донација. Доколку во периодот по распишувањето на изборите и за време на изборната кампања се емитуваат ваков тип прилози – тие ќе бидат предмет на анализа од аспект на почитувањето на правилата за известување во вестите, не од аспект на правилата за платено политичко рекламирање.

Што се однесува до забелешката дека вакви прилози би биле проблематични и кога би станувало збор за посета на актуелниот премиер Емил Димитриев, а не на партискиот лидер, поради користење на активностите на владата за предизборни цели, треба да се потсети дека не е во доменот на надлежностите на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги да утврди дали институциите и носителите на функции на власта постапиле спротивно на член 8-а од Изборниот законик (кој инаку го уредува периодот од донесување на одлуката за распишување на изборите).

Во поглед на новинарскиот извештај за одложувањето на судењето за случајот „Пуч“ (19:13:37 - 19:17:19), од наводите во претставката е нејасно дали се проблематизира вистинитоста на цитираните коментари на Зоран Заев и Зоран Верушевски или тие се сметаат за шпекулации затоа што не се поткрепени со аудио записи. Во новинарскиот извештај, насловен: „*Јанева повторно го одложи рочиштето за случајот Пуч – Судот тврди дека пристапот до списите е дозволен и непречен*“ се цитирани (на телоп) и ставот на Специјалното јавно обвинителство и ставот на Основниот суд Скопје 1, се прекажува тоа што во судницата го кажале и обвинителката Јанева и судијката Башевска, се дава тонска изјава од претседателот на СДСМ Зоран Заев кој е еден од обвинетите во случајот. (Иако не е наведено во поплаката, по прилогот се емитувани и соопштение од ВМРО ДПМНЕ - реакција на изјавата на Заев во која се прави корелација со ставовите на СЈО, и соопштение на СДСМ, кое претставува реакција на реакцијата.) Оттаму, не може да се каже дека се прекршени принципите од член 61 од ЗААВМУ. Во поплаката се проблематизира почитувањето на еден од принципите на Кодексот на новинарите на Македонија, во смисла на тоа што не е именувано дека сведокот за кој се дискутирало во судницата е Никола Груевски. Меѓутоа, утврдувањето на почитувањето на Кодексот не е во надлежност на Агенцијата туку е прашање на саморегулација.

8. Предлог:

Директорот на Агенцијата, согласно Методологијата за вршење програмски надзор (мониторинг) (бр.01-3905/1 од 23.07.2014 година) писмено да го извести Трговското радиодифузно друштво Телевизија СИТЕЛ ДООЕЛ Скопје за поплаката и за наодите од надзорот и да му укаже на фактот дека треба сериозно и доследно да го почитува начелото за објективно и непристрасно прикажување на настаните со еднаков третман на различните гледишта и мислења и овозможување на слободно оформување на мислењето на

АГЕНЦИЈА ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ

публиката за одделни настани и прашања од член 61 став 1 алинеја 9 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги.

Сектор за програмски работи